

Lo Catalanista

Diari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

NÚMERO EXTRAORDINARI

Recomaném als nostres compatricis la lectura y meditació del següent inapreciable escrit, publicat en sa edició del diumenge per l'únic diari conseqüent y veritablement sensat de Catalunya, LA RENAIXENSA, qual sana propaganda es la única nota esperansadora de salvació pera la terrible crisis que atravessa 'l nostre poble.

Reflexionin be nostres germans l'esperit de tan eloqüents manifestacions y aprenguin á cumplir sos debers ab sí mateixos, ab sas familias y ab sa Patria.

Avuy encara potser hi son á temps; y ab prou feynas. Demá será tart.

LO CATALANISTA, al reproduhir, en un número extraordinari, las consideracions del nostre estimadissim colega, ho fa

per creure que tal vegada sia urgent lo donar aquest darrer crit d'alerta als imprevisors fills d'aquesta terra pera recordáloshi que potser som al punt inaplassable de obrar com á catalans, ó deixar de ser per sempre catalans y fins espanyols, ab tot y nostra mal entesa laboriositat, massa exclusivament dedicada als interessos materials, ab criminal menyspreu dels interessos morals de la Patria en que nasquerem.

Llegeixin y rellegeixin los bons sabadellenchs:

Quan un compara l'acoquinament d'avuy y aquell etern telegrafiar á n' en Cánovas y á n' en Navarro Reverter felicitantlos per cualsevol cosa, aquells alegroys per lleys que se n' enduyan la anomenada de protectoras y que no feyan més que aprofitarse del tancament de fronteres que determinava la seguida puja dels cambis ab las desventuras d'avuy dia que pagarán per un igual rentistas y fabricants, naviers y descarregadors de la Riba, propietaris igual que llogaters, hisendats igual que mas vers y comparets, es quan més se veu lo curts de mida y de génit que son los que manejan las grans societats industrials de Barcelona.

Aquells que 's deyan casi de tu ab en Cánovas y que, comparats ab los fabricantons, passavan casi per personatjes, avuy semblan aucells mullats; ni sisquera 'ns tenen á nosaltres per ximplies. Tots están en que no 'ns n' aixecarem de lo de Filipinas y de Cuba y de Puerto Rico, que la meytat de las fábricas haurán de plegar y que la que no haurá de tancar tindrà de disminuir molt la seva producció.

Avuy, que no tenim res més que fer, passemlos los comptes á aquells aprenents de diputat y dispesers de ministres. Es feyna amohinosa, pero si ho deixavam per demá, y demá per demá passat, nos entraria la peresa y acabariam com lo Tribunal de Comptes que va aclarint los del temps de la velluria quan los que 'ls han presentat son ja morts y enterrats y no se 'ls hi pot exigir responsabilitat de cap mena. Passémloshi 'ls comptes als que no somniavan més que ab en Navarro Reverter y ab

rebre cartetas d' en Cánovas ó de 'n Sagasta, que guardavan després com un recort de familia, com los títols de propietat d' una finca, tan-cadetas ab pany y clau dins d' una capseta de sándalo perque no s' hi posessen las arnas.

No 'ls hi venia d' aquí als peixos grossos d' aqueixas societats barceloninas y, per dirho més ben dit, no 'ls venia d' aquí ni als grossos ni als petits que 'l govern llensés milions y mes milions en construhir ó fer com que 's construhissen escuadras que per barallarnos ab qui podia amenassar nostras colonias ó bombejar nostres ports resultarian sempre una joguina. ¿Qué 'ls hi feya que avuy carreguessen los tributs més de lo que bonament poden resistir los que treballan ab poch capital, que ab monopolis destruhissen prósperas industrias, que ab llevas aclaparesen las familias pobres, que ab tributs voluntaris que per fatxenderia d' uns pochs se convertiren en contribucions novas sobre 'l tráfech y s' cfeguéss la vida dels barcos de vela d' alt port y fias dels que 's dedican al cabotatge? ¿Qué 'ls hi feya que anés á las colonias una colla d' afamats; que de Catalunya n' anessen barrant lo que li donava vida y caràcter, que s' empesquessen lleys de timbre que han sigut durant una pila d' anys una arcaboteria de salta marjes y que quan han perdut aquest caràcter per haver entrat en arrendament particular l' impost, han sigut un verdader cástich pel contribuyent que no 's pot bellugar que no deixi en los documents de poch valor la meytat del benefici que la operació que 'ls creá li redituava?

No s' ho creyan que ajudant á la desmoralisació general ab aquest repugnant acatament als més tristos personatjes que ha tingut Espanya s' anessen ells mateixos cavant la sepultura, y quan, indignats, los que hi veyan de tots dos ulls los atacavan per tots indrets «no 'n fassin cas —ls hi deyan— son uns exagerats, son gent que somnia en cosas impossibles, que per tot veu visions, que viu sols d' esperansas tontas.» Y aplaudian rabiosament á n' en Cánovas al café restaurant del Park quan los feya aquella invitació que tantas vegadas hem comentat nosaltres, y que no podém tornar á comentar avuy perque hi ha estat de guerra, y se n' enduyan á n' en Reverter á Vallvidrera, passant de llarch pel Sanatori pera que Sa Excelencia no vejés de prop las victimas de la guerra de Cuba y de Filipinas, y no s' hi enfondavan en lo que va fer en Polavie-

Ja ab en Rizal, un novelista, un ningú, y ab moltes y moltes dotzenas de tagalos als qui las sevas feynas devian tenir los jutjes militars pera enténdrels en las declaracions precursoras dels seus fusellaments á Manila. No hi pensavan ells en lleys civils de Catalunya ni en autonomias colonials; tenian feyna á fer l'aprenentatge de meritoris de diputar, mentres los fabricants y fabricantons treballavan nit y dia afinant preus, aclarint fils, buscant més compradors. La feyna d'un home es aquesta; comptar, los demés son falornias.

No anavan malament si mentres comptavan ells y 'ls de Madrid s'aprofitavan dels seus comptes, no n'hi haguessen hagut d'altres que haguessen també comptat á la seva manera: lo que 'ls costaria 'l lliensar un crit de sedició; las mils armas que 's necessitan pera darlo, los mils homes de que 's podrian refiar. Tot son comptes: l'un mirant si ab uns quants fils menos per centímetre quadrat y un xich més de m'ó te 'l madapolám lo mateix aspecte que tenia quan lo negoci no s'havia d'afinar, l'altre calculant si 'ls abusos dels enviats d'en Cánovas havian fet neixer en los cors dels cubans y filipins prou ira pera dar ab éxit lo crit y si en la administració espanyola hi havia prou desmoralisació en tots los rams pera burlarse de deu mil soldats mes ó menos y si cinquanta barcos mes ó menos los podrian privar de que 'ls vingués ajuda de fora, de Koy-West, de Hong-Kong, que en aixó de vendre armas y cartutxos bitllo bitllo los mateixos escrúpols hi ha á las fàbricas dels Estats Units que á las d'Inglaterra, á las de Bèlgica y Alemanya que á las d'Espanya.

Y cuan ho tingueren plomejat tot aixó y vejeren que ab vint mil insurrectes á Cuba 'n tenian prou pera burlarse de tot l'exercit d'Espanya se posaren á cridar *Viva Cuba libre*, crit que 'ls fabricants no sentian ab lo trich trach dels telers ni 'ls farinayres ab lo soroll de las molas y corrons. Al vespre al plegar ó l'endemà dematí prenent xocolata, veyan que tot anava be, que en Cánovas assegurava que á Cuba era rosa de quatre perdis, y que á Filipinas s'havia tot acabat ab uns cuans fusellaments que 'ls farien perdre las ganas de tornarhi.

Y set y vuyt fan quinze y cinch fan vint, anavan tirant, pero ja un xich amohinats, porque aquell trenta per cent dels canvis que 'ns hauria permés suprimir los carrabiners y á n'ells los deixava treballar dia y nit, s'havia tornat un cuarenta y un cuarentacinch y 'l carbó y 'l cotó y

la llana ja 'ls costava una mica massa cars. Fins á trenta está be; pero al cuarenta los peus ja se 'ls hi adormian y tenian por de ferirse.

L'avoras ja comensavan á pensar en que en Cánovas ho tenia de preveure. Pero la rahó als catalanistas, als bojos de catalanistas que tot lo dia 'ls sortian ab retrets de lo que eram y de lo que podriam tornar á ser si 'ls que tenen los diners no fossin tant tous, á n' aqueixos no 'ls donarian may la rahó, baldament los cambis se possessin á xeixanta y 'ls fessen pagar un any adelantat de contribució pera acabar de xafar als cubans que ja 'ls tenian sota peu. Res d' autonomías ni de raves fregits: que en Weyler acabi de desenvolupar la seva política, tal com ho havia fet en Polavieja á Manila; ni més ni menos, perque es l' únich camí.

Oh! que se 'n venjarán... que la pagarem cara... que no tenim diners pera seguir la guerra... que 'l cupó no 's podrá pagar... Déixals dir que son una colla de ximpls. Espanya en quatre dias se 'n refará d' aquestas guerras. Y tornavan á sumar: set y vuyt fan quinze y cinch fan vint... sí, fan vint, no m' erro pas... are per are que vagin cantant, encare 's pot treballar ab lo xeixanta per cent de cambis. Será cuestió de passar una nova circular pujant una mica 'ls preus. No costa pas gayres pessetas.

Y aixís haurian seguit un any y dos y tres, no fixantse en que perque set y vuyt y cinch fessin vint s' anava exterminant tota una generació de catalans y d' espanyols.

S' han deixond t quan s' han trobat de cop y volta ab los magatzems plens y sense barcos que 'ls portessin las pessas y 'l sabó y la farina á Manila y á la Habana y á Sant Joan de Puerto Rico; y una vegada á la vida han donat la rahó als que fan treballar lo cervell en cerca d' ideals y escriuen llibres ab la ploma que també ve á ser una mena de fabricació. Y ab la gana se 'ls han obert las potencias, y are troban que realment *aixó no pot anar*, y pensan en unas cosas en que are no deurian pensar si haguessen sigut avans homes y no conillets de guix, si ab lo pes de sa fortuna haguessen fet donar la balansada que nosaltres ab nostras propagandas fa anys volém donar, sense enviar *razonadas exposiciones* als ministres, ni comissions pidolayres, ni aixecant tampoch partidas, sinó demostrant caràcter, no ajupintnos may á aquestos personatjes de tragedia que, coneixentlos de prop, ni per comparsas de comedia serveixen, no anantlos may á rebre ni á despedir, no infantlos més de vent, no soste-

nintlos, no dissimulant sas disbauxas, no consentint que 'ns omplin de lleys empobridoras y desorganisadoras, no empenyentlos per la pendent que porta aixecaments quan los pobles están fins á la cima dels cabells de vexacions d' empleats prevaricadors, no buscant desguás en nostras corporacions municipals y provincials y en nostres escriptoris als morts de gana que ab una tarjeta de personatge a la cartera volen manar á casa d' altri ja que de propia no 'n tenen ni 'n tindrán may, no consentint las oposicions com are 's fan, que omplan las escuelas, las cátedras, y 'ls arxius de gent de Madrid, que 's troban casi sense competidors perque no tothom pot pagar viatjes y despesas caríssimas.

Las exageracions dels catalanistas: los somnis de poeta aquí 'ls teniu. Vos los han servit tots en un plat los vostres grans homes, en Cánovas, l' Gamazo, en Romero, en Navarro Reverter. No venen las novas vidas nacionals, serenas, morals, pacificadoras d' interesos y d' esperits. Venen ab lo Winchester al coll, ab lo canó de montanya que en un dematí han apres de manejar los tagalos, ab los acorassats yankees que abrusarán Puerto Rico si persisteix en voler esser espanyola.

Aquí 'ls teniu los fruyts del arbre que vosaltres regareu tant contents y satisfets, que tant vigiláreu pera que no l' esbrotonessim los catalanistas. Es amarch, veritat: caldrá empeltarlo pera que sia menjivol.

Aquí ho teniu lo que vos han donat los homes devant dels que vos ajudiau com á vassalls, podentlós fer llaurar dret ab vestras riquesas.

La pérdua de nostras colonias, lo tancament de nostras fàbricas, no son obra de tres anys de revolució. Son obra de molts anys d' immoralitat, de lleys vexatorias, de cobardas humillacions per part vostre, de *razonadas exposiciones*, d' anadas de comissions á Madrid, d' encaterinaments per homes malintencionats y de cap tant buyt com de bona llàbia.

Qué n' heu tret, fabricants, de tot aixó?

Unas creus per los més fanfàrrias de vosaltres, unas quantas actas de diputat per los més entremaliats, uns quants capitols d' aranzel, més que protectors, prohibicionistas, per los més aixerits de la vostra colla.

Los demás no passen de senyors Paus ó de senyors Peres, que si teniu tota la vostra fortuna en fàbricas ó en valors d' aquells que davan lo nou y 'l deu per cent quan pagavan en franchs, poden tornar á quedar Paus ó Peres com érau avans de comensar una vida de treball y de bon ordre

y concert, pensant sempre en los fils que entran per centímetre quadrat, en las lliuras de cotó que entran en una pessa, en los quintás de carbó que gastavan vostras fogaynes cada dia, en los judicis d' acreedors hont deixávan la meytat del vostres crédits.

Aprenéula bé aquesta lliçó tant terrible que are esteu estudiant, y quan la sapigueu de memoria. digueu com nosaltres venim dihent fa molts anys: «No tot es lo pa per l' home; no tot son lleys arenzelarias pels pobles.»

No haurian arribat Catalunya y Espanya tan avall.

Una cosa ó altra vos quedarà de vostras riquesas. Pero lo que salveu, no volgueu que un altre dia quedi perdut també. No vos feu més cómplices dels polítichs espanyols, tant si se us presentan vestits de blanch com de color de cendra. Ells hi veuhen més de lluny que tots vosaltres ab tot y que sou ó vos penseu ser tan aixerits. Ells no 'l posan en perill lo seu capital; lo posan en empresas sense competencia: en accions del Banch d' Espanya, en Arrendatarias de Tabacos, sempre en negocis fàcils de liquidar, tant si 's perden las colonias com si no, tant si hi ha pau com si aquí 's desencadena després una guerra carlina. No se 'ls hi menjará may lo drapaire las sevas màquinas, ni 'l foch los seus edificis.

Pensén en Catalunya més que en res més. No ho creguéu lo que vos deya en Cánovas al Café Restaurant del Park.

Tenint una casa que no necessitava allavoras puntals, vos convidava á entrar més endins d' una que estava á punt de caure.

NOVAS

Aprofitant la aparició d' aquest número extraordinari y per estar relacionadas directa ó indirectament ab las criticas circunstancias presents donarém compte de duas novas, trista l' una y esperansadora l' altra.

Es la primera que la major part dels industrials cotoners de Barcelona en reunió celebrada últimament, han acordat suspendrer la meytat

del treball de sas fàbricas ab lo qual quedarán infinitat de treballadors poch menos que á la miseria.

La segona nova que podém comunicar á nostres llegidors es que la *Unió Catalanista* d' acort ab lo Consell de Representants de totes las Associacions, Agrupacions y periódichs catalanistas y de varias personalitats ben conegudas á Catalunya está á punt de publicar un Manifest endressat al poble catalá fentli veurer las causas del desballestament actual y excitantlo á demanar la pau á tota costa, com mes aviat millor, pera evitar majors calamitats y mes inminents ruinas.

Tant de bó las classes totes de Catalunya tan miserablement enganyadas fins avuy per politichs vividors y periodistas negociants que trafican ja fa temps ab la sanch y la riquesa de la Patria, obriu los ulls á la rahó y secundant la generosa iniciativa de la *Unió Catalanista* puguin deturar á temps lo daltabaix que s' acosta y en lo qual á no duptar s' hi enfonsaria Catalunya.

Lo Jurat de la Gran Exposició de Bellas Arts de Viena ha concedit la gran medalla d' or, que tant se val com la medalla d' honor á Espanya, á nostre distingit amich l' esculptor tortosí don Agustí Querol. Al rebre tant agradable notícia, que es un nou y envejable triomf d' aquest artista y á la vegada una victòria més pel art nostre, felicitem al premiat y 'ns enorgullim de que un compatriota, al guanyar la primera distinció d' aquell certámen, haja posat tant per alt lo geni catalá.

La Comissió nombrada pera portar á cap los treballs d' organisació de la societat de llogaters de forsa motriu, crida á tots los que desitgin formar part de dita Associació, á una reunió general preparatoria que tindrà lloch lo vinent divendres, á dos quarts de nou del vespre, en los salons del Café de Euterpe.

Entre altres varis assumptos, se tractará del nomenament d' una ponencia que s' ocupará del estudi y redacció del reglament pel quin deurá regirse dita important Associació.